

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова

**ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ДЕТЕРМІНАНТІВ В ІСПАНСЬКІЙ МОВІ ТА ЇХ
ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТВОРУ КАРЛОСА
РУЇЗА САФОНА “ТІНЬ ВІТРУ”**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми «*Переклад з
іспанської та з англійської мов*»,
спеціальність – *035 Філологія*
Дарини Олександрівни СКОРОХОД

Науковий керівник:
к.філол.н., асист. Ольга ДОРОШЕНКО
Рецензент:
к.філол.н., доц. Ольга КАЛУСТОВА

«Допущено до захисту»
на засіданні кафедри
*теорії та практики перекладу
романських мов імені Миколи Зерова*
Протокол № 9/1 від «21» червня 2024 року

завідувач кафедри (підпис)
д.філол.н., проф. Ірина СМУЩИНСЬКА

КИЇВ
2024

АНОТАЦІЯ

Робота присвячена аналізу засобів вираження детермінантів в іспанській мові та їх відтворення в українському перекладі на основі твору Карлоса Руїса Сафона "Тінь Вітру". Актуальність теми зумовлена недостатньою вивченістю феномену детермінантів у контексті порівняння іспанської та української мов. Об'єктом дослідження є детермінанти в обох мовах, а предметом – перекладацькі трансформації, використані під час перекладу.

Мета дослідження полягає у вивченні способів вираження детермінантів в іспанській та українській мовах, а також аналізі методів їх перекладу. Завдання включають теоретичний аналіз феномену детермінантів, дослідження їх вираження в оригіналі та перекладі, а також класифікацію перекладацьких трансформацій.

Робота складається з двох розділів – теоретичного та практичного. У теоретичному розділі розглядаються основні поняття та класифікації детермінантів, а в практичному – аналізуються конкретні приклади з твору "Тінь Вітру". Методологія включає аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, вибірку, зіставний та контрастивний аналізи, семантичний та компонентний аналізи, контекстуальний та кількісний аналізи. Такі підходи обрані через їх здатність детально дослідити функції та перекладацькі трансформації детермінантів.

Основні висновки дослідження свідчать про те, що українська мова має більшу різноманітність у вираженні детермінантів порівняно з іспанською. Перекладацькі трансформації, такі як перестановка, заміна, додавання, вилучення та комплексні трансформації, забезпечують точне та адекватне відтворення оригінального тексту. Дослідження підкреслює важливість врахування культурних відмінностей та мовних особливостей для досягнення якісного перекладу.

Ключові слова: детермінанти, перекладацькі трансформації, семантика, синтаксичний аналіз, художній переклад, відповідність.

ANOTATION

The work is dedicated to analyzing the means of expressing determinants in the Spanish language and their reproduction in the Ukrainian translation based on Carlos Ruiz Zafón's work "The Shadow of the Wind." The relevance of the topic is due to the insufficient study of the phenomenon of determinants in the context of comparing the Spanish and Ukrainian languages. The object of the study is the determinants in both languages, and the subject is the translation transformations used during the translation.

The purpose of the study is to examine the means of expressing determinants in Spanish and Ukrainian, as well as to analyze the methods of their translation. The tasks include a theoretical analysis of the phenomenon of determinants, the study of their expression in the original and translation, and the classification of translation transformations.

The work consists of two sections – theoretical and practical. The theoretical section examines the main concepts and classifications of determinants, while the practical section analyzes specific examples from "The Shadow of the Wind." The methodology includes analysis, synthesis, abstraction, generalization, sampling, comparative and contrastive analyses, semantic and component analyses, contextual and quantitative analyses. These approaches were chosen due to their ability to thoroughly investigate the functions and translation transformations of determinants.

The main conclusions of the research indicate that the Ukrainian language has greater diversity in expressing determinants compared to Spanish. Translation transformations, such as transposition, substitution, addition, omission, and complex transformations, ensure the precise and adequate reproduction of the original text. The study emphasizes the importance of considering cultural differences and linguistic features to achieve high-quality translation.

Keywords: determinants, translation transformations, semantics, syntactic analysis, literary translation, equivalence.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I	
ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДЕТЕРМІНАНТ ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАД, СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ В ІСПАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ.....	9
1.1. Проблеми відтворення детермінантів у перекладі.....	
1.2. Види та позиції детермінантів в іспанській та українській мовах	12
Висновки до 1 розділу.....	24
РОЗДІЛ II	
ШЛЯХИ ВІДТВОРЕННЯ ДЕТЕРМІНАНТУ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТВОРУ КАРЛОСА РУЇЗА САФОНА “ТІНЬ ВІТРУ”	26
2.1. Трансформація заміни	26
2.2. Трансформація перестановки	32
2.3 Трансформація вилучення.....	34
2.4 Трансформація додавання	36
2.5 Комплексна трансформація	39
2.6 Дослівний переклад.....	41
Висновки до 2 розділу.....	45
Загальні висновки.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	52

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі, де міжкультурне спілкування стає все більш невід'ємною частиною нашого щоденного життя, роль перекладу стає надзвичайно важливою. Переклад відіграє ключову роль у збереженні та передачі культурних цінностей, літературних шедеврів та ідей, а також у сприянні міжнаціональному розумінню та співпраці. Для адекватного перекладу необхідно зважати на форму та зміст тексту, тому перекладач в першу чергу має добре знати особливості граматичних категорій вихідної та цільової мов, зокрема детермінанту, що має свої нюанси в обох мовах. Явище детермінанту продовжують досліджувати з його появи в 60-х роках ХХ століття як зарубіжні, так і вітчизняні перекладознавці, зокрема Калустова О.М., Шиянова І.М., Карабан В.І., Кирилова М., Воробйова К. серед інших.

Тема дослідження "Засоби вираження детермінантів в іспанській мові та їх відтворення в українському перекладі твору Карлоса Руїза Сафона "Тінь Вітру" є актуальною та значущою у контексті сучасного мовознавства та культурної інтерпретації. Вона привертає увагу дослідників своєю складністю та можливостями для дослідження, оскільки включає в себе різні аспекти мови, культури, перекладу та літературознавства. Дослідження такої теми може розкрити глибокі механізми взаємодії між мовами та культурами, а також допоможе зрозуміти процеси перекладу та відтворення літературного тексту в іншій мові.

Актуальність теми полягає в тому, що явище детермінанту продовжує бути недостатньо досліджено, зокрема з точки зору порівняння таких двох мов як іспанська та українська. Крім цього, мало дослідженими є засоби вираження детермінанту в іспанській мові та шляхи його відтворення в українському перекладі. Доцільним є поглибити знання про детермінант як в іспанській, так і в українській мовах, а також вивчити наявні та можливі засоби його передачу в українському перекладі, що представлені різними перекладацькими трансформаціями, які використовуються перекладачем під час будь якого перекладу, зокрема перекладу художніх творів.

Основною метою дослідження є аналіз засобів вираження детермінантів іспанської та української мов, їх позиція та функціонування в тексті, а також розгляд шляхів відтворення цієї граматичної категорії в перекладі з іспанської мови на українську. Важливим є детально вивчити синтаксичні, лексичні, семантичні та стилістичні особливості детермінанту в іспанській та українській мовах і дослідити та класифікувати перекладацькі трансформації, що використовуються перекладачем під час перекладу. Для досягнення цієї мети ставляться наступні завдання:

-вивчити теоретичні матеріали для розуміння явища детермінанту в іспанській та українських мовах і виокремити основні засоби вираження детермінанту у цих мовах;

-проаналізувати засоби вираження детермінантів у оригінальному тексті, їхнє положення у реченні відносно предикативного центру та відокремлення чи не відокремлення детермінантних членів речення;

-проаналізувати переклад детермінантів українською мовою та засоби вираження детермінантних членів речення, їхнє положення у реченні відносно предикативного центру та відокремлення чи не відокремлення детермінантних членів речення;

-виділити та класифікувати основні перекладацькі трансформації, що були використані під час перекладу з іспанської на українську мову.

Об'єктом дослідження є детермінанти, а саме засоби їх вираження в іспанській і українській мовах.

Предметом є перекладацькі трансформації, які вживає перекладач під час свого перекладу з іспанської мови на українську твору.

Емпіричним матеріалом для дослідження було обрано твір Карлоса Руїза Сафона “Тінь Вітру” та його переклад українською мовою Інною Паненко, виданого Книжковим Клубом «Клуб Сімейного Дозвілля» у 2007 році. Була опрацьована вибірка з 40 речень оригіналу та перекладу, що містять у собі детермінанти структури.

Для досягнення поставлених завдань використовуються різноманітні **методи** вирішення, включаючи аналіз навчальних та наукових матеріалів, спостереження за явищами перекладу у різних контекстах, а також емпіричні дослідження. Під час виконання роботи було використано такі **методи дослідження** як: аналіз, абстрагування, синтез, узагальнення, вибірка, зіставний та контрастивний аналізи, семантичний та компонентний аналізи, контекстуальний аналіз, кількісний аналіз. За допомогою аналізу ми виокремлювали різні складові явища детермінанту з метою вивчення кожної частини окремо. Абстрагування дозволило нам розглянути деякі особливості та прикмети кожного виду з перекладацьких трансформацій, не зупиняючись на другорядному, з метою того, щоб виокремити найважливіше. Синтез та узагальнення дозволили досліджувати та доводити закономірності у перекладі детермінанту з іспанської мови на українську. Вибірка була застосована для відбору прикладів з емпіричного матеріалу, над якими у подальшому проводився аналіз. Зіставний та контрастивний аналізи допомогли виявити міжмовні збіги та розбіжності.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що на основі емпіричного матеріалу, що представлено твором “Тінь Вітру” Карлоса Руїза Сафона проведено аналіз засобів вираження детермінанту та їх позиції у семантиці речення у іспанській мові та при перекладі українською мовою ніколи не виконували раніше.

Теоретичну цінність роботи складає те, що існує не так багато перекладознавчих розвідок щодо відтворення детермінантів, зокрема аналізів конкретних прикладів перекладацьких трансформацій, що використовуються перекладачем під час перекладу такої мовної пари як іспанська-українська.

Практична цінність роботи полягає в тому, що вона може бути представлена на студентських конференціях, лекціях чи семінарах та інших навчальних заходах для обміну досвідом та співпраці. Передусім робота буде корисною для студентів, особливо перекладознавчих відділень, оскільки вони зможуть краще зрозуміти та вивчити явище детермінанту, що також

сприятиме в подальшому для адекватного, а з цим успішного перекладу різних видів тексту чи дискурсу. Дослідження про детермінанти може бути використано як підґрунтя для глибокого усвідомлення синтаксичних зв'язків у реченні, зокрема роль саме детермінантних членів речення, що сприятиме подальшому розвитку перекладознавства та лінгвістики.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), загальних висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДЕТЕРМІНАНТ ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАД, СПЕЦИФІКА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В ІСПАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1 Проблеми відтворення детермінантів у перекладі

У сучасному глобалізованому світі, де зв'язки між різними країнами та культурами стають все тіснішими, переклад, а особливо художній переклад, виявляється надзвичайно важливим аспектом міжнародного спілкування та розуміння. Переклад відкриває двері до світу ідей, культурних цінностей та літературних шедеврів, дозволяючи людям з різних куточків планети спілкуватися та обмінюватися знаннями.

Художній переклад, зокрема, є не лише механічним перенесенням слів з однієї мови на іншу, але й творчим процесом, що передає естетичні, культурні та емоційні аспекти оригіналу. Він відтворює не лише смислове навантаження, а й атмосферу, стиль та індивідуальність твору. Тому художній переклад має особливе значення в сучасному світі, де люди прагнуть не лише отримати інформацію, а й пережити естетичні та емоційні враження від тексту. [29, 2]

Одним із головних аргументів на користь важливості перекладу, зокрема художнього, є зближення культур та народів. Шляхом перекладу ми маємо можливість пізнати та зрозуміти різноманітні культурні особливості інших народів, їхні традиції, звичаї, менталітет. Це допомагає розширювати світогляд, підвищувати культурну грамотність та сприяє міжкультурному взаєморозумінню.

Важливо також зазначити, що переклад є ключовим інструментом у збереженні та пропаганді мовної та культурної різноманітності. Він допомагає зберегти та передати мовні норми, літературні традиції та національні особливості. Художній переклад особливо важливий у цьому

контексті, оскільки він дозволяє зберегти естетичну та емоційну цінність тексту. [15]

Питання детермінантів, їхньої ролі в мові та їхнього відтворення в перекладі, розглядалося багатьма мовознавцями. Деякими з найвідоміших дослідників, що висвітлювали цю тематику в іспанській, українській та англійській мовах є: Шведова Н. Ю, що розглядала детермінант як окрему частину мови, що визначає категорії іменників, зокрема стать, число, визначеність та ін. Вона також досліджувала взаємодію детермінантів з іншими елементами мови, наприклад, з іменниками та прикметниками. Вона – науковець, що вперше ввела термін "детермінант" в 60-х роках ХХ століття. Її роботи стали основою для подальших досліджень українських та зарубіжних мовознавців.

В.С. Бібік в своїх працях детально досліджував категорію детермінантів в українській мові, зокрема їхню функцію та взаємодію з іменниками. "Українська мова" (1984) - його підручник, що містить розділ про категорію детермінантів. Також Бібік написав дослідження "Морфологія української мови" (1966), що детально аналізує морфологічні особливості детермінантів. А "Сучасна українська мова" (1995) - його твір, що розглядає функцію детермінантів в сучасній українській мові.

М.П. Кочерган займався дослідженням синтаксису української мови, зокрема ролі детермінантів у структурі речення і видав однойменне дослідження "Синтаксис української мови" (1967), що розглядає роль детермінантів в структурі речення.

О.М.Калустова - дослідниця відома своїми працями про синтаксис та семантику української мови. Вона вивчала роль детермінантів у формуванні речення та їх значення у різних контекстах.

І.М. Шиянова – український лінгвіст, що вивчає мовознавство з фокусом на практичній лінгвістиці. Її дослідження детермінантів зосереджені на їхньому використанні в перекладі та інших видах мовного спілкування.

Real Academia Española або ж Іспанська королівська академія мови (RAE) - провідний авторитет в галузі дослідження іспанської мови. Її "Граматика іспанської мови" є ключовим джерелом інформації про детермінанти.

Antonio Quilis – мовознавець відомий своїми дослідженнями фонетики, фонології та морфології іспанської мови, включаючи аналіз детермінантів як частини морфологічної системи.

Rodney Huddleston - видатний англійський лінгвіст, що зробив значний внесок у вивчення англійського синтаксису, досліджуючи також роль детермінантів у його будові.

Geoffrey Leech – відомий своїми дослідженнями прагматики англійської мови, зокрема, вивчав, як детермінанти впливають на зміст висловлювання.

George Yule – автор популярного підручника з лінгвістики "The Study of Language", що досліджує широкий спектр мовознавчих теорій, включаючи значення детермінантів у різних мовах.

У написаних різними мовами художніх текстах, існують певні граматичні відмінності, зумовлені особливостями побудови граматики мови, традиціями та нормами письмового мовлення. Перекладач повинен добре розуміти на граматичних особливостях вихідної та цільової мов, зокрема на перекладацьких трансформаціях. В. Карабан розрізняє п'ять основних видів граматичних трансформацій: перmutація (перестановка), субституція (заміна), додавання, вилучення та комплексна трансформація. [12,18]

Для того, щоб уникнути явища неадекватного буквального перекладу ("граматичного буквалізму"), необхідно використовувати граматичні трансформації при перекладі. Це дозволяє адаптувати буквальний переклад до норм мови перекладу та зробити його адекватним. [12, 17]

Перестановка - це трансформація, що змінює порядок слів у словосполученні або реченні. Наприклад, в українській мові прислівник "однак" зазвичай стоїть на початку речення, тоді як в англійській його відповідник "however" може знаходитися як у середині, так і в кінці речення.

Іменник-означення в англійській мові може передувати означуваному іменнику (theory construction), тоді як в українській мові він зазвичай стоїть після означуваного іменника. [12,18]

Додавання - це граматична трансформація, яка збільшує кількість слів, слівформ або членів речення в перекладі. Наприклад, у наведених перекладах слівформи applications і introduces передаються сполученням двох слів:

There are many different applications of this material. Цей матеріал застосовується у багатьох різних галузях. [12,19]

Вилучення — це граматична трансформація, при якій з перекладу усувається певний мовний елемент, часто зайве слово, слівформа, член або частина речення:

The explosion was terrible while it lasted. Вибух був жахливий. [12,19]

Комплексна граматична трансформація поєднує дві або більше граматичні трансформації для досягнення більш складної адаптації мовного висловлення до конкретних потреб чи умов комунікації.

1.2. Види та позиції детермінантів в іспанській та українській мовах

Структура речення та пов'язані із цим питанням лежать в основі більшості існуючих теорій, які мають за мету пояснення синтаксичних особливостей тексту. Основа структури речення формується на основі взаємозв'язків підмета та присудка в реченні. Ці два головні члени речення утворюють предикативну основу речення та складають її структурний та семантичний мінімум. [3]

Саме поняття члена речення є важливою умовою для опису структури речення, в якому традиційно розрізняють структурно-граматичний центр, що власне представлений підметом і присудком, та другорядні члени речення, а саме обставина, додаток і означення, що поширюють і уточнюють інформацію про предикативну основу речення. [7]

Семантико-граматичні особливості другорядних членів речення численні та можуть відноситися як до одного члена речення, так і до всього речення в

цілому. Відповідно до цього існує такий підхід, згідно із яким обставина чи додаток можуть позначати не окремі члени речення, а все речення в цілому, що вказує на те, що вони набувають самостійної ролі в реченні та розглядаються як детермінанти [6].

У сучасних описових граматиках часто аналізують просте речення без використання поняття «другорядні члени речення». Натомість застосовується термін «розповсюджувач речення», під яким розуміються компоненти речення, що не мають опорного слова і, відповідно, виступають як розповсюджувачі, або детермінанти. Проблема детермінантів досі не отримала однозначного вирішення в сучасному мовознавстві, хоча існує багато аргументованих точок зору, які підтримують виокремлення детермінантів як особливих другорядних членів речення. [27, 1]

Детермінант – це категорія на рівні речення, яка характеризується особливим детермінантним зв'язком. [5] Вони присутні у реченні в формах слабкокерованих форм, що стосуються не окремого слова, а всього речення в цілому. Такі члени речення називаються детермінантами. Вони не входять до структурного мінімуму речення. [26]

Наприклад:

Desgraciadamente, no pudimos evitar el accidente, де детермінантом є “desgraciadamente” [37]

До самого ранку битва лютувала з перемінним успіхом (І.Малик), де детермінантом є “до самого ранку”. [5]

Дослідження показали, що багатогранність і складність явища детермінації обумовлені різноманітними підходами до аналізу семантико-синтаксичної структури речення. Виявлено, що детермінанти, з точки зору інформативності, доповнюють «процес», визначений у часових та просторових рамках; вони уточнюють або знімають ознаки динамічності, часової локалізованості, фазовості неактивного суб'єкта; і характеризуються повною незалежністю від граматично домінуючих членів речення. [29]

Детермінантний підрядний зв'язок – у простих реченнях, де детермінантні члени з'єднуються з предикативним ядром, а також у складнопідрядних реченнях, де підрядні детермінантні частини, поєднуються з головною частиною. Наприклад: "Пливли ми ввечері лиманом" (Л. Костенко); "Коли вони обережно спускалися з гори, недалеко від них блимнули два вогники і в ту ж мить зникли" (М. Коцюбинський). Цей зв'язок називають слабким, оскільки підрядний детермінантний компонент переважно не є необхідним і не визначається семантико-граматичними особливостями опорного компонента. [33,169]

Детермінантами можуть бути різні елементи речення, такі як семантичні суб'єкти, об'єкти (як додатки), локативи, темпоративи (аналогі часу і простору), та каузативи (аналогі причини), які виступають як обставини. [11] Речення може мати один чи декілька детермінантів. Крім цього детермінант знаходиться в реченні як самостійний елемент і не завжди є обов'язковим, тобто може бути вилученим з речення, але його наявність додає реченню додаткових смислів. Розписати та цитати. Додавання детермінанту в речення змінює його семантику. Якщо структурно детермінант не є обов'язковим, то семантично він є важливим, оскільки уточнює компоненти предикативної основи.

Наприклад: En septiembre de 1686 estallo en Espana la revolucion. – У вересні 1868 року в Іспанії сталася революція. [11,7]

За словами Маторіної: детермінантний підрядний зв'язок у реченні об'єднує детермінанти з предикативним ядром і відрізняється від предикативного за взаємоспрямованістю. Він має менший вплив на структуру речення порівняно з прислівним словосполученням або реченнетвірним, які зазвичай мають тісніший зв'язок через семантичну недостатність або граматичні особливості опорного компонента.. Для більш детального аналізу детермінації важливий семантичний аспект, а також розташування детермінантів у реченні відповідно до правил актуального членування. Детермінанти можна визначити, вилучивши їх зі структури речення без

впливу на його семантику. Вони утворюють складні структури в рамках двоскладних речень і модифікують різноманітні семантико-синтаксичні відношення з виразним синкретизмом. [17]

В реченні може бути один або кілька детермінантів. Граматичні особливості детермінантів як самостійної семантико-синтаксичної категорії речення були систематизовані за такими ознаками: 1) з'єднання з предикативною основою за допомогою зв'язку вільного приєднання; 2) домінантна синтаксична позиція на початку речення; 3) здатність розгортатися в самостійну реченнєву структуру. [20,118] Той самий детермінант може додавати різних граматичних організацій у речення. Детермінанти включаються в склад речень на умовах вільного приєднання. Наприклад: Зв'язок вільного приєднання виникає на рівні речення, а не на рівні окремих його частин. Цей тип зв'язку відрізняється від інших підрядних зв'язків тим, що не обмежується певним елементом речення, а стосується всього речення в цілому. Ця особливість робить його схожим на підрядний зв'язок, який виникає між підрядними реченнями певних семантичних типів, але відрізняється від нього своєрідністю. [18]

Хоча в деяких випадках приєднання має інший характер. Це відбувається, коли детермінанти відносяться до дієслів дійсного способу, додаючись до них на основі сильного зв'язку.

Введення детермінантів у речення змінює його семантику. Структурно детермінанти не завжди обов'язкові, але семантично створюють необхідну умову поєднання компонентів предикативної основи. Питання про факультативність/ обов'язковість детермінантів у процесі розповсюдження речення є предметом спору і складає предмет спеціального дослідження. Для перекладу важливо, що незалежно від того, яким способом буде розширюватись предикативний центр, це здійснюється згідно загальномовної закономірності та залежить від правил поєднуваності слів, що визначаються їхньою семантикою і категоріальною. З урахуванням спільності номенклатури другорядних членів української та іспанської мов при їх

перекладі в переважній більшості випадків зберігається їх склад, синтаксичні та лексичні значення, оскільки принципова можливість збереження детермінантів залежить від вираженого ними лексико-граматичного значення. [13]

Отже, детермінант, або детермінантний член речення, це незалежний елемент, який розширює семантику та синтаксис предикативного ядра чи цілого речення. Він включає різні ситуативні ознаки та додається до речення за допомогою вільного приєднання. Присутність детермінанта у реченні зумовлена його семантико-синтаксичною структурою, комунікативним завданням та функціональною спрямованістю. Вилучення детермінанта не порушує структуру чи семантику речення, оскільки він є необов'язковим компонентом. Тому детермінантні члени можуть додаватися або вилучатися залежно від комунікативних потреб. Це відрізняє їх від другорядних членів, які є необхідними для структури речення. [32]

Детермінант можна визначити за допомогою трансформації «вилучення» його із структури речення. Якщо поширювач не зумовлений валентністю дієслова, він легко опускається, не впливаючи на його семантику, і не руйнує конструкцію. Цим визначається основна відмінність детермінантів від прислівних поширювачів. [27, 1-2]

Особливостями перекладу детермінантів є те, що в більшості випадків зберігається їх склад у реченні та синтаксичні та лексичні значення, оскільки можливість його збереження пов'язана із лексико-граматичними значеннями, що він привносить у речення. Наприклад; "El niño lee el libro con entusiasmo." - "Хлопчик читає книгу з ентузіазмом." У цьому прикладі детермінант "con entusiasmo" (ісп. з ентузіазмом) вказує на спосіб виконання дії та відноситься як до підмета ("niño"), так і до присудка ("lee"). Таким чином, перекладач зберігає синтаксичну функцію детермінанта у реченні. Склад компонентів речення у ході перекладу в більшості випадків зберігається, тому можна говорити про симетричність перекладу та оригіналу. Так само можна

говорити про симетрію між членами речення та семантичними компонентами, які також зберігаються в результаті перекладу. [13]

Однак, при цьому існують випадки, коли способи вираження детермінантів в іспанській мові не мають українських еквівалентів чи аналогів, що призводить до того, що перекладацькі трансформації є неминучими. Отже, суб'єктні детермінанти формують елементарну семантичну структуру речення, водночас як обставинні поширювачі корелюють з обставинами, які актуалізуються в реченні. [33]

За семантикою детермінанти можуть бути:

- фонові детермінанти,
- детермінанти зумовленості,
- детермінанти з характеризувальним значенням. [2,59]

Фонові детермінанти є своєрідними вступами до всього висловлення. Вони поєднують локальні та темпоральні детермінанти. Наприклад: "Скрізь владно вторгалася весна" (С. Скляренко). Іноді мені вже дуже хочеться повернутися додому (О. Іваненко). [5]

Детермінанти зумовленості вказують на ситуацію або подію, яка перебуває у відношенні зумовленості з основною подією. Вони поділяються на детермінанти причини, мети, можливості, умови та наслідку. Наприклад: Під впливом своєї вчительки Леся ще більше полюбила музику (Л. Костенко). У разі бажання він міг би цілком законно уникнути відрядження (О. Гончар). [5]

Детермінанти з характеризуючим значенням передають різноманітні відтінки якісної характеристики основної події. Вони поділяються на детермінанти:

- з визначенням характеру: радісно, ніжно, спокійно, нервово, голосно, несміливо і т. д. Наприклад: Спокійно і чемно батько ступив у тамбур (М. Вінграновський);[5]

- зі значенням уточнення / обмеження: зовні, практично, фактично, психологічно і т. д. Наприклад: Зовні він здавався спокійним (В. Малик); [5]

- зі згрупуванням / розділенням: вдвох, гуртками, разом з сином, поодиноці і т. п. Наприклад: Разом з Григорієм вони розробили кілька спеціальних маршрутів для найбільш безпечного переходу з сектора в сектор (Ю. Дольд-Михайлик). [5]

Мовознавці зауважують, що уточнюючі члени речення потрібно розглядати окремо, оскільки вони не виражають напівпредикативних відношень. Під час аналізу напівпредикативних конструкцій важливо звертати увагу на розширюючі члени речення та морфологічні засоби їх вираження. [16, 70]

Засоби вираження самостійного поширювача, що виконує функцію обставини в реченні, можуть бути різноманітними: прийменниково-відмінкові форми іменника, безприйменникові відмінкові форми, прислівники, одиничні дієприслівники, дієприслівникові звороти. Найчастіше у цій ролі використовується прийменниково-відмінкова форма іменника, яка відтворює різні значення детермінантів: цей спосіб є найбільш продуктивним для всіх семантичних типів детермінантів. Прислівники в ролі детермінантів менш поширені за частотою, але також вживаються для вираження фонові семантики та характеристики. [20]

Найрозповсюдженішим компонентом виступають як конкретні, так і абстрактні іменники. Вони можуть виражати просторові, часові, причинові, умовні, допустові, цільові, характеризуючі, уточнюючі, обмежуючі, сукупні, роздільні відношення і формуються іменниками різних тематичних груп. [21]

Один з типових способів вираження детермінантів темпоральної семантики - це використання прислівників. Найбільш продуктивними серед них є так звані субстантивні прислівники, які вказують на певну частину доби або конкретну пору року (улітку, восени, вдень, вночі, вчора, сьогодні,

завтра тощо). Наприклад: "Улітку Сарон вирощував усі свої приправи на городі, взимку заставляв підвіконня вазонками базилику" (Н. Сняданко). [24]

Детермінанти з часовим значенням також можуть бути виражені одиничним дієприкметником чи дієприкметниковим зворотом, що позначають часову попередність або часову наступність. Наприклад: Відповівши хлопцеві, Мирон Данилович відчув: справді, страх нападає через той дим, що відучора непокоїв (В. Барка). [25]

Детермінантні члени речення в сучасній українській мові зазвичай представлені прислівником або відмінковими та прийменниково-відмінковими формами. У детермінантній позиції прийменник разом з субстантивом залежить не від одного слова, а від предикативного центру взагалі. [1,1]

У загальному синтаксисі іспанської мови детермінантна структура - це тип структури, у якій синтаксичним ядром є детермінант. Багато структур, які раніше вважались іменниками чи прийменниками тепер називають детермінантами. Детермінант - це морфема чи слово, що поряд з іменником утворює детермінантну структуру, виконуючи функцію конкретизації або кількісної оцінки. За класифікацією "La Nueva gramática de la lengua española" (Нова граматики іспанської мови), опублікованої Королівською академією іспанської мови (Real Academia Española, RAE) у співпраці з Асоціацією академій іспанської мови (Asociación de Academias de la Lengua Española, ASALE), існує чотири типи детермінантів:

- predeterminantes
- actualizadores (artículo, posesivo, demostrativo...)
- cuantificadores
- interrogativo-exclamativos. [39, 185]

В іспанській мові клас детермінантів включає в себе артикль, los demostrativos, los posesivos y los cuantificadores (numerales e indefinidos), así como una serie de elementos léxicos que indican identidad o cantidad: otro, diversos, incontables. [35, 184]

Але в даній конкретній роботі ми проаналізуємо детермінант з однієї конкретної точки зору, не враховуючи артиклі, частки числівники та прийменники. Ми підтримуємо думку, що детермінанти- це обставини і додатки, які визначають/відносяться не до окремої складової речення, а до його загального змісту, що дає підстави розглядати їх як самостійні елементи речення. [17]

Детермінант речення є членом речення, який відноситься до предикативного ядра в цілому і актуалізує ситуацію в часі та просторі. Найчастіше це обставини місця та часу. У структурі речення детермінант зазвичай розташовується на початку речення.

Наприклад, у реченні "Tres días antes de llegar a España moría asesinado el general Prim" (За три дні до його приїзду до Іспанії загинув від руки вбивці генерал Прим), детермінант "Tres días antes de llegar a España" розташовується на початку речення. [11]

Засоби вираження та позиція детермінантів у іспанській мові є важливою складовою для створення точних та змістовних речень. Детермінанти додають додаткову інформацію про час, місце, спосіб або причину дії, а також допомагають зв'язати різні елементи речення для створення зрозумілого контексту.

Один з найпоширеніших способів виразити детермінанти в іспанській мові - це розміщення їх на початку речення. Це дозволяє негайно вказати на обставини, місце або час дії, надаючи чіткість і конкретність контексту. Наприклад:

- "En la playa, los niños jugaban con la arena." (На пляжі діти гралися з піском).

У цьому реченні детермінант "En la playa" (На пляжі) вказує на місце дії - пляж. Він стоїть на початку речення, що дозволяє нам одразу ж зрозуміти, де відбувається дія.

Деякі детермінанти можуть бути відокремлені від інших частин речення комами або дужками, щоб підкреслити їхню важливість або надати додаткову інформацію. Наприклад:

- "Mañana, si hace buen tiempo, iremos al parque." (Завтра, якщо буде гарна погода, ми підемо в парк).

У цьому реченні детермінант "Mañana" (Завтра) використовується для визначення часу, а додаткова інформація про погоду виражена у дужках. Це дозволяє нам чітко уявити час та обставини дії.

Іноді детермінанти можуть розташовуватися в середині або навіть в кінці речення, особливо якщо вони вимагаються контекстом чи стилістичними вимогами. Наприклад:

- "Los niños jugaban alegremente en el parque, cerca del río." (Діти весело гралися в парку, біля річки).

У цьому реченні детермінант "cerca del río" (біля річки) вказує на місце дії, але розташований в кінці речення. Це дозволяє зберегти акцент на основній дії, а потім додати додаткову інформацію.

Таким чином, засоби вираження та позиція детермінантів у іспанській мові дуже різноманітні і гнучкі, дозволяючи точно виражати час, місце та обставини дії в реченнях. Розміщення детермінантів може варіюватися залежно від контексту та стилістичних вимог, але завжди сприяє створенню чіткого та зрозумілого тексту.[36]

Засоби вираження та позиція детермінантів у іспанській мові відіграють ключову роль у створенні змістовних та логічних речень. Вони додають додаткову інформацію про час, місце, спосіб та причину дії, що допомагає збагатити мовлення та зробити текст більш зрозумілим та конкретним.

Розглядаючи приклади використання детермінантів у різних позиціях у реченні, ми бачимо, що їхня ефективність полягає у здатності точно визначати контекст дії та уточнювати деталі. Розміщення детермінантів на початку речення часто надає додаткову конкретність та чіткість, дозволяючи читачеві усвідомити основні обставини дії. У той самий час, можливість

відокремлення детермінантів комами чи дужками дозволяє зосередитися на важливих аспектах та надати додаткову інформацію. Незалежно від їхнього розташування у реченні, детермінанти допомагають створити зв'язний та логічний текст, який легко сприймається читачем.

Таким чином, розглянуті засоби вираження та позиція детермінантів у іспанській мові є важливими для розуміння та вивчення мови, а їхнє правильне використання допомагає досягти ясності та зрозумілості у комунікації.

Детермінантний член речення або детермінант – це «самостійний семантико-синтаксичний поширювач речення чи його предикативного ядра, що має неприслівний характер і входить до складу речення на основі зв'язку вільного приєднання». [20,1]

Українська мова, подібно до іспанської, має свої власні засоби вираження та позиції детермінантів, які використовуються для уточнення різних аспектів мовлення, таких як час, місце, спосіб та інші. Детермінанти української мови відіграють важливу роль у створенні семантично повних та точних висловлювань.

Засоби вираження детермінантів в українській мові можуть бути різноманітні і залежать «від конкретного контексту та семантичної ролі, яку вони виконують у реченні» [27].

1. Позиція детермінантів у реченні:

Українська мова дозволяє різноманітні позиції для розміщення детермінантів. Основна позиція для детермінантів - це перед іменником. Проте в українській мові є інші варіанти розміщення детермінантів, такі як після іменника або між іменником та іншими частинами мови. Ці різні позиції детермінантів дозволяють досягати різних семантичних відтінків та емоційних акцентів у мовленні.

Різновиди детермінантів:

Детермінанти в українській мові можуть бути обов'язковими або необов'язковими, однорідними або неоднорідними. Обов'язкові детермінанти

мають ключове значення в реченні та не можуть бути опущені без втрати смислу. Необов'язкові детермінанти надають додаткової інформації та можуть бути відкинуті без зміни основного значення речення. Однорідні детермінанти вказують на одну категорію, тоді як неоднорідні детермінанти вказують на різні категорії.

Українська мова має різноманітні засоби вираження та розміщення детермінантів, що дозволяє мовцям точно та чітко виражати свої думки та ідеї.

Засоби вираження та позиція детермінантів української мови виявляються багатограними та різноманітними, сприяючи точному та образному вираженню інформації. Їхня важлива роль полягає у створенні семантично повних та зрозумілих висловлювань, що допомагає сприйняти повідомлення чітко та зрозуміло. Зокрема, різноманітність позицій для розміщення детермінантів, використання різних морфологічних форм та їхня функціональність роблять українську мову динамічною та ефективною у комунікації. Ці аспекти сприяють точному вираженню ідей, часу, місця, способу та інших аспектів мовлення, що є важливим у будь-якому мовному контексті. Таким чином, розуміння засобів вираження та позиції детермінантів української мови допомагає мовцям виражати свої думки чітко, лаконічно та точно.

ВИСНОВОК ДО 1 РОЗДІЛУ

Детермінанти, або детермінантні члени речення, відіграють важливу роль у структуруванні та уточненні мовлення як українською, так і іспанською мовами. Їхня функція полягає у визначенні різних аспектів мовлення, таких як час, місце, спосіб та інші. Вони допомагають створити семантично повні та зрозумілі висловлювання, що є важливим у комунікації.

Подібно до іспанської мови, українська має різноманітні засоби вираження детермінантів, таких як прийменники, займенники, числівники, прикметники та інші. Ці засоби допомагають уточнити значення іменників та надають додаткову інформацію для кращого розуміння контексту. Розміщення детермінантів у реченні може варіюватися залежно від контексту та стилістичних вимог, але завжди сприяє створенню чіткого та зрозумілого тексту.

Українська та іспанська мови дозволяють різноманітні позиції для розміщення детермінантів. Основна позиція - перед іменником, але вони також можуть бути розташовані після нього або навіть між іменником та іншими частинами мови. Це різноманіття дозволяє досягати різних семантичних відтінків та емпатичних акцентів у мовленні.

Детермінанти можуть бути обов'язковими або необов'язковими, однорідними або неоднорідними. Обов'язкові детермінанти мають ключове значення в реченні та не можуть бути опущені без втрати смислу. Необов'язкові детермінанти надають додаткової інформації та можуть бути відкинуті без зміни основного значення речення. Однорідні детермінанти вказують на одну категорію, тоді як неоднорідні детермінанти вказують на різні категорії.

Використання різних морфологічних форм, таких як прийменники, займенники, числівники, прикметники, дозволяє точно виражати різні аспекти мовлення і надає гнучкість у виразі думок та ідей. Розглядаючи різноманітність позицій для розміщення детермінантів та їхню

функціональність, ми розуміємо, як важливо вони впливають на зрозумілість та точність мовлення.

Таким чином, детермінанти в українській та іспанській мовах відіграють ключову роль у структуруванні та уточненні мовлення, надаючи змогу точно та конкретно виражати ідеї та думки. Їхнє використання допомагає створити зв'язний та логічний текст, який легко сприймається читачем, та сприяє досягненню ясності та зрозумілості у комунікації.

Детермінанти в українській та іспанській мовах виконують аналогічну функцію, актуалізуючи ситуацію в часі та просторі, і виражаючи її за допомогою обставин місця та часу.

Детермінанти можуть бути розміщені в різних позиціях у реченні, що дозволяє досягати різних семантичних відтінків і емпатичних акцентів.

Детермінанти можуть бути обов'язковими або необов'язковими, в залежності від контексту та смислового навантаження речення.

Переклад детермінантів з української на іспанську та навпаки виявляє ряд проблем і перекладацьких труднощів, пов'язаних з неповним відповіданням між системами детермінантів в обидвох мовах, що зобов'язує перекладача використовувати певні граматичні перекладацькі трансформації для відтворення детермінантів.

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЙ ТА ЗАСОБІВ ВІДТВОРЕННЯ ДЕТЕРМІНАНТІВ ВНАСЛІДОК ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ КАРЛОСА РУЇЗА САФОНА “ТІНЬ ВІТРУ”

У даному розділі на основі такого емпіричного матеріалу як твір Карлоса Руїза Сафона “Тінь Вітру” та його перекладу українською мовою Інною Паненко, виданого Книжковим Клубом «Клуб Сімейного Дозвілля» у 2007 році розглянемо такі основні перекладацькі трансформації як: трансформація перестановки, трансформація заміни, трансформація вилучення, трансформація додавання та комплексна трансформація.

2.1. Трансформація заміни

Заміна є ще одним видом граматичної трансформації, яка призводить до зміни лексичних одиниць або структурних компонентів мовного висловлювання. Це може включати заміну словоформ, частин мови, синтаксичних конструкцій чи навіть цілих речень з метою адаптації тексту до вимог специфічного контексту або аудиторії.

Розглянемо декілька прикладів речень з твору у структурі яких міститься детермінант. Першим прикладом є речення "A mis ojos de diez años, aquellos individuos aparecían como una cofradía secreta de alquimistas conspirando a espaldas del mundo." Підметом у цьому реченні виступає "aquellos individuos", а присудком — "aparecían". Так як іспанська мова тяжіє до розташування присудку не далі другого місця у реченні, бачимо, що детермінант "a mis ojos de diez años" відокремлено комами, що ніби виводить його за межі предикативного центру. Для іспанської мови, як і для української, загалом дуже характерним є розташування детермінанту на початку речення. [11]

У перекладі це саме речення звучить таким чином: "Для мене — десятирічного хлопчика — ця гільдія була чимось на кшталт братства алхіміків, зайнятих таємною працею." В поданому реченні підметом виступає "ця гільдія", а присудком "була". Внаслідок перекладу Інна Паненко застосувала трансформацію заміни, внаслідок якої детермінант “a mis ojos de

diez años” було перекладено як: “для мене — десятирічного хлопчика”, хоча при дослівному перекладі це звучало б як “в моїх десятирічних очах”, що у українській мові виглядало б неприродно. Перекладач залишила детермінант на тій самій позиції, на початку речення, що є достатньо природним положенням для української семантики.

При цьому варто зазначити, що заміна, яку зробила перекладачка, не тільки впливає на граматичну структуру, а й на семантичне сприйняття речення. В оригіналі детермінант “a mis ojos de diez años” вказує на точку зору дитини, надаючи реченню певного суб'єктивного відтінку, що підкреслює особистий досвід. У перекладі ця суб'єктивність зберігається, однак іншим засобом, через вставку, що також передає вік та перспективу персонажа. Важливість збереження цього нюансу вказує на майстерність перекладача у балансуванні між буквальним і природним перекладом.

Другим прикладом, що відображав би трансформацію заміни внаслідок перекладу, є речення: "Aquella tarde, de vuelta en el piso de la calle Santa Ana, me refugié en mi habitación y decidí leer las primeras líneas de mi nuevo amigo." У оригіналі речення є простим. Підметом у ньому виступає займенник "yo", проте, згідно семантики іспанської мови, його уникають на письмі, лише маючи на увазі його використання. Присудком виступає зворотне дієслово "me refugié". У поданому реченні бачимо дуже цікавий та рідкісний випадок, який не є характерним для іспанської мови. У реченні наявні два детермінанти: “Aquella tarde” та “de vuelta en el piso de la calle Santa Ana”. Обидва розташовані на початку речення, хоча іспанська мова зазвичай тяжіє до того, щоб ставити другий детермінант у постпозицію відносно присудка. Бачимо, що у реченні оригіналі, другий детермінант відокремлено комою, що зумовлено тим, що іспанська мова вимагає відокремлення незалежності від того, чи є детермінанти семантично однорідними чи різнорідними. [11]

У перекладі Інни Паненко українською мовою вище розглянуте речення виглядає таким чином: "Увечері, повернувшись до помешкання на вулиці Св. Анни, я забарикадувався у власній кімнаті, щоб прочитати бодай кілька

перших рядків." Перекладач перетворює речення з простого на складнопідрядне, проте для аналізу перекладацьких трансформацій, в ході яких було відтворено детермінант, ми проаналізуємо лише першу головну частину: "Увечері, повернувшись до помешкання на вулиці Св. Анни, я забарикадувався у власній кімнаті". Підметом у цій частині речення - перекладі виступає займенник "я", що вже породжує певні зміни у перекладі, бо у версії-оригіналі займенник "я" був неявним. Присудком є зворотне дієслово "забарикадувався".

Можемо виявити, що для узгодження з граматичними нормами та стилістичними особливостями української мови відбулась трансформація заміни. "A aquella tarde", що дослівно перекладається як "того вечора", було перекладено як "увечері", а детермінант "de vuelta en el piso de la calle Santa Ana" було перетворено на дієприслівниковий зворот - "повернувшись до помешкання на вулиці Св. Анни". Детермінанти не змінили своє положення у реченні, так як використання двох детермінантів на початку речення, хоча і не є характерним для семантики іспанської мови, є достатньо природним випадком використання двох детермінантних членів речення у українській мові. Зазвичай у українській мові другий детермінант відокремлюється тільки за умови того, що обидва детермінанти є семантично однорідними та другий детермінант уточнює перший. Цікаво, що перекладач вирішила зберегти відокремлення і в цьому випадку, хоча детермінанти у перекладі є семантично різнорідними. Проаналізувавши це, можемо виявити, що відокремлення другого детермінанту пов'язано з тим, що перекладач замінила детермінанту структуру на дієприслівниковий зворот, що в українській мові на письмі зачасту відокремлюється комами. [14]

Цей детальний аналіз перекладацьких трансформацій демонструє складність та важливість адаптації тексту при перекладі. Перекладач не тільки замінює слова та структури, але й зберігає стиль, тон, і значення оригінального тексту. У випадках з детермінантами, заміна та відтворення граматичних структур відіграють ключову роль у передачі точної та

природної мови, що забезпечує збереження авторського задуму та стилю у перекладеному творі.

Розглянемо ще один приклад іспанського речення з детермінантом, при перекладі якого була використана перекладацька трансформація заміни: "En una ocasión oí comentar a un cliente habitual en la librería de mi padre que pocas cosas marcan tanto a un lector como el primer libro que realmente se abre camino hasta su corazón." У оригіналі ми бачимо складнопідрядне речення, створене з трьох частин. Але, як і у попередньому прикладі, для аналізу перекладу детермінантного члена речення нас цікавить лише перша головна частина: "En una ocasión oí comentar a un cliente habitual en la librería de mi padre". Підметом у даній частині речення виступає неявний займенник "yo", якого за семантикою іспанської мови зазвичай уникають. Присудком є дієслово "oí". Детермінант у реченні - "en una ocasión", що виконує часову функцію.

У перекладі це речення звучить так: "Колись у татовій крамниці я чув, як один з постійних покупців сказав: найглибший слід у читачеві залишає перша книжка, яка дісталася його серця...". При перекладі складнопідрядне речення з трьома частинами перетворюється на речення з прямою мовою з чотирма предикативними центрами. Проте для аналізу детермінанту нас цікавить тільки перша частина: "Колись у татовій крамниці я чув". Підметом у перекладі є займенник "я", а присудком дієслово "чув". Цікаво, що перекладач вирішила використати саме недоконаний вид дієслова, хоча речення оригінал чітко дає нам зрозуміти завершеність та однократність дії. Скоріш за все перекладач хотіла підкреслити та зробити емпізіс саме на процесі, під час якого ліричний герой чув, що казав покупець. За цієї самої причини відбулася і трансформація заміни у перекладі детермінанту "En una ocasión", що при дослівному перекладі звучав би як "одного разу". Перекладач же вирішила використати детермінант "Колись", який, так само як і детермінант в оригіналі, виконує часову функцію, але крім того вказує ще й на тривалість дії. У реченні ми також бачимо ще деякі граматичні трансформації, які відбулись для адаптації іспанської синтаксичної

конструкції до українських граматичних норм та забезпечення природного звучання, наприклад: з непрямой мови ми отримали у перекладі пряму мову, що значно спростило граматичну конструкцію у реченні.

У реченні "En realidad, la experta en Julián Carax es Clara, por eso la he traído - dijo Barceló." міститься детермінант "en realidad", при перекладі якого було застосовано трансформацію заміни. Речення у оригіналі є складним з використанням прямої мови, проте, як і у попередніх випадках, нас цікавить лише перша головна частина, до якої входить детермінант: "En realidad, la experta en Julián Carax es Clara". Підметом в цій частині речення оригіналу виступає "la experta en Julián Carax", а комплексним присудком є допоміжне дієслово "es" разом з іменником "Clara". Найчастішим у іспанській мові є розташування детермінанту саме на початку речення, що ми і можемо побачити у даному прикладі; також важливо звернути увагу, що, як і у першому прикладі, детермінант у вищезгаданому реченні відокремлено комою. Вона використана для того, щоб винести детермінант "en realidad" за межі речення, бо для іспанської мови є характерним положення детермінанту не далі другої позиції.

У перекладі речення звучить таким чином: "Правду кажучи, саме Клара знавець Хуліана Каракса, тому я її й привів, — промовив Барсело." Зберігаючи симетрію відносно речення мовою оригіналу, переклад також представлено складним реченням з прямою мовою, але проаналізуємо ми тільки першу його частину: "Правду кажучи, саме Клара знавець Хуліана Каракса". Ми можемо побачити, що, внаслідок перекладу, у реченні зміщується емпіазис з того, над ким виконується дія, тобто Хуліана Каракса, на того, хто виконує дію, тобто Клару. Це відбувається внаслідок того, що іменник "la experta" з позиції підмета у оригіналі переміщується на позицію присудка у перекладі: "знавець", а присудок "Clara" у перекладі стає підметом "Клара". Перекладач використовує підсилюючу частку "саме", щоб ще більше підкреслити значущість акценту на підметі "Клара". Варто зазначити, що при перекладі Інна Паненко зберігає пунктуацію: в оригіналі

між підметом і присудком немає тире, що переноситься і в українську версію, хоча більш звичним варіантом пунктуації для української мови було б використання тире між підметом та присудком, що виражено іменником. На нашу думку, це також вплинуло на порядок слів у реченні, бо при збереженні оригінального порядку слів, перекладач би отримала складений присудок, що у будь-якому випадку вимагав би тире. За рахунок трансформації перестановки, що стосується предикативного центру, Інна Паненко змогла уникнути обтяження речення другим тире. При перекладі детермінанту було використано трансформацію заміни. Детермінант "en realidad", що в оригіналі виражено іменником з прийменником, перекладач замінила на дієприслівниковий зворот "правду кажучи". Використавши зворот, Інна Паненко змогла зберегти оригінальну пунктуацію, бо згідно з пунктуаційними правилами української мови дієприслівниковий зворот, незалежно від свого розташування у реченні, має відокремлюватись комами на письмі.

Наступним прикладом є речення: "A la muerte de mi madre me fui a vivir con mi tío Gustavo, que era el único pariente que le quedaba a mi madre en Barcelona." Для адаптації тексту до української мовної специфіки у даному прикладі було використано трансформацію заміни при перекладі детермінантів. У перекладі це речення відтворено таким чином: "Коли мама померла, я оселилася в дядька Густаво — єдиного родича за материнською лінією, який лишився в Барселоні." Для зручності аналізу розділимо це складносурядне речення на три простих. Першим буде - "A la muerte de mi madre me fui a vivir con mi tío Gustavo", де детермінантом є "a la muerte de mi madre". Другим - "que era el único pariente", що не містить у собі детермінантів, тому для аналізу перекладацьких трансформацій нас не цікавить. Третім - "que le quedaba a mi madre en Barcelona.", де детермінантом є "en Barcelona." Розглянемо першу головну частину "A la muerte de mi madre me fui a vivir con mi tío Gustavo" та її відтворення у перекладі. Інна Паненко перекладає цю частину речення, як: "Коли мама померла, я оселилася в

дядька Густаво...” Предикативним центром у оригіналі є неявний підмет "yo" та присудок "me fui", виражений зворотним дієсловом. Детермінантний член речення "a la muerte de mi madre" розташований на початку речення та виконує функцію часу, його відокремлено за допомогою пунктуації (коми), щоб винести його за межі речення. Зазначимо, що для перекладу даного речення також було застосовано трансформацію заміни детермінантного члена речення: детермінант "a la muerte de mi madre", що при дослівному перекладі звучав би як "по смерті моєї матері", перекладач вирішила перекласти за допомогою підрядної частини "коли мама померла". Завдяки цій трансформації перекладач отримала змогу зберегти смислове навантаження, що несе у собі детермінант оригіналу, а саме часову функцію. Це унеможлиблює втрату деяких смислових елементів при перекладі. Детермінантний член речення "en Barcelona" перекладач відтворила як "в Барселоні". Ця частина перекладеного речення не зазнала значних трансформацій, проте ми бачимо зміщення детермінанта з кінця речення на середину. Це відбулось через додавання до предикативного центру звороту "за материнською лінією", якого немає в оригіналі, проте він надає реченню більшої експліцитності.

Останнім прикладом є речення "A primera vista Clara parecía haber sido agraciada con una figura y una belleza delicada, pero sólo a primera vista.", для відтворення якого у перекладі було застосовано трансформацію заміни детермінанта. Переклад звучить так: "На перший погляд Клара мала тендітну вроду й струнку поставу, але це тільки з першого погляду." Предикативним центром першої частини оригіналу є підмет "Clara" та комплексний присудок "parecía haber sido agraciada", де перша частина комплексного присудка виражена дієсловом-зв'язкою, а друга - дієприкметником. Детермінантний член речення "a primera vista" у оригіналі стоїть на першій позиції, а наприкінці повторюється задля логічного підкреслення. У перекладі ми отримуємо іншу конструкцію речення: "На перший погляд Клара мала тендітну вроду й струнку поставу, але це тільки з першого погляду."

Перекладач змінила підмет та присудок у предикативному центрі: підметом є "Клара", а присудком "мала", виражений дієсловом недоконаного виду. Детермінантний член речення "a primera vista" при перекладі зазнав трансформації заміни на підрядний зворот "на перший погляд". Ми бачимо повторення детермінанта наприкінці речення як в оригіналі, так і у перекладі, і це було зроблено для підсилення емпізи.

2.2. Трансформація перестановки

Перестановка, як граматична трансформація, впливає на порядок слів у структурі словосполучення або речення. Це відбувається через переміщення лексичних одиниць з однієї позиції в іншу, з метою досягнення семантичної Першим прикладом використання трансформації перестановки для перекладу детермінанту є речення "*Antes de darme cuenta, me había caído dentro sin remedio.*" Речення у оригіналі є простим, предикативний центр у ньому складається з неявного підмету "yo" та присудка "me había caído". Детермінантом є - "antes de darme cuenta", що розташований на початку речення перед предикативним центром. У перекладі Інна Паненко відтворила це речення як: "*Я захопився твором, не встигнувши навіть до пуття зрозуміти сюжет.*" Бачимо, що при перекладі детермінанту вона використала трансформацію перестановки, у процесі якої детермінант, що у перекладі відтворено у якості дієприслівникового звороту, було переміщено у постпозицію відносно предикативного центру. Це було зроблено для переміщення акценту/емфазису на основну частину речення "*Я захопився твором*". Підметом у реченні - перекладі є займенник "я", а присудком — "захопився". У даному прикладі, детермінант "Antes de darme cuenta" в оригіналі, що можна перекласти як "перед тим, як я зрозумів", і детермінант "не встигнувши навіть до пуття зрозуміти сюжет" у перекладі, обидва є обставинами часу, але мають різний фокус інформації та структуру. Це призводить до використання граматичної трансформації - перестановки, для досягнення виразності та семантичної чіткості у перекладі.

У оригіналі, детермінант "Antes de darme cuenta" розміщений перед рештою речення і вказує на часовий пункт в минулому, що передував події "me había caído". Цей порядок слів створює напруження або очікування, адже спочатку вказується час, а потім наслідок.

У перекладі, для передачі схожого значення, обставина часу була сформульована як "не встигши навіть до пуття зрозуміти сюжет". Це дозволяє передати ідею того, що основний герой був так занурений у твір, що навіть не встиг розібратися у сюжеті до того, як щось сталося. Ця фраза розташована у кінці речення, що створює емоційне завершення та підсилює враження від подій. Таким чином, перестановка обставини часу в перекладі допомагає досягти більшої емоційної виразності та семантичної чіткості, адаптуючи структуру речення до специфіки української мови та досягаючи потрібного тону та акценту у тексті.

Наступним прикладом використання трансформації перестановки при перекладі детермінанту є речення: "Hubo un tiempo, de niño, en que quizá por haber crecido rodeado de libros y librerías, decidí que quería ser novelista y llevar una vida de melodrama." У оригіналі ми бачимо складне речення, в якому міститься відокремлений детермінант «de niño», розташований у кінці головної частини складного речення, на межі з підрядною. Детермінант, хоч і розташований ніби між частинами складного речення, відокремлюючи їх одна від одної, відноситься до предикативного центру головної частини. Підмет у поданій частині речення - займенник "yo" (неявний), а присудок — дієслово у минулому часі - "decidí". У перекладі це речення звучить так: "Я зростав серед книжок — і, ясна річ, змалечку мріяв стати письменником." Детермінант у перекладі відтворено прислівником "змалечку". На відміну від речення - оригіналу, у українському перекладі речення є простим. Підметом є займенник "я", а однорідними присудками є дієслова зростав та мріяв. Прислівник "змалечку" знаходиться у передпозиції відносно присудка "мріяв" та відіграє у реченні роль звичайної обставини (не детермінанту), що відноситься до присудка "мріяв", а не до предикативного центру в цілому.

Отже, граматична трансформація у вигляді перестановки використовується при перекладі для того, щоб краще відтворити семантичний зміст та стиль оригінального тексту у цільовій мові. Вона полягає в зміні порядку слів або фраз у реченні з метою досягнення кращого звучання, зрозумілості чи виразності. При перекладі з іспанської на українську, перестановка може бути використана для перетворення детермінанту на обставину часу, місця, зворот, для створення більш природного або зрозумілого образу.

Також перестановка може бути використана для підсилення емоційного забарвлення або образності тексту. Отже, перестановка як вид граматичної трансформації важлива при перекладі, оскільки дозволяє досягти більшої природності, зрозумілості та емоційної виразності у перекладеному тексті.

2.3. Трансформація вилучення

Вилучення, як тип граматичної трансформації, передбачає видалення мовних елементів з мовного висловлювання з метою стиснення, уточнення або видалення зайвих деталей. Це особливо корисно при перекладі, коли необхідно адаптувати текст до мовних і стилістичних норм цільової мови, роблячи його більш зрозумілим і природним для читача.

Першим прикладом, у якому було використано трансформацію вилучення при перекладі детермінанту, є речення: "Secretamente, yo albergaba la esperanza de poder averiguar algo sobre Carax aquí, puesto que al fin y al cabo Barcelona había sido la ciudad donde había nacido y donde había desaparecido para siempre al principio de la guerra." У реченні-оригіналі детермінантом є відокремлений прислівник "Secretamente". Детермінант розташовано на початку речення, що є найчастішим розташуванням детермінанту в іспанській мові. Це пов'язано з тенденцією іспанської мови розташовувати присудок ближче до початку речення, відокремлюючи детермінанти для збереження ритму та інтонації.

Інна Паненко переклала це речення так: "Я сподівалася знайти якісь відомості про Каракса в Барселоні, адже це його батьківщина; дядько

зголосився допомогти мені, але всі наші зусилля заводили нас у глухий кут. Що ж до моєї мами... вона була розчарована: Барселона дуже змінилася після війни." Складне довге речення у перекладі перетворено на три коротших та зрозуміліших для розуміння українського читача. Детермінант у перекладі відсутній.

Аналізуючи цей приклад, бачимо, що перекладачка зробила речення більш чітким і зрозумілим, розділивши довге складне речення на декілька коротших. Вилучення детермінанту "Secretamente" не вплинуло на основний зміст, але спростило структуру, зробивши текст більш лаконічним і природним для української мови. Це дозволило зосередити увагу на основних подіях і деталях без додаткових складнощів, пов'язаних з оригінальною граматичною структурою.

Ще одним прикладом трансформації вилучення є речення "En mis sueños de colegial siempre seríamos dos fugitivos cabalgando a lomos de un libro, dispuestos a escaparse a través de mundos de ficción y sueños de segunda mano." У перекладі це речення звучить таким чином: "Адже ми обоє були втікачами, які шукають під корінцями книжок інший світ — світ власних мрій."

Перекладачка майже повністю змінила семантику та структуру речення, зберігши лише основний сенс, що стосується двох ліричних героїв, які втікають від реальності у світ книг. Предикативний центр не зазнав значних змін при перекладі: у реченні-оригіналі підметом є неявний займенник "nosotros", а складеним присудком "seríamos fugitivos"; у перекладі підмет відтворено займенником "ми", а присудок — дієсловом з іменником "були втікачами". Тобто, можна побачити, що предикативний центр залишився незмінним.

Детермінантами у реченні-оригіналі є словосполучення "en mis sueños de colegial" та прислівник "siempre". Обидва детермінанти розташовані на початку речення, хоча іспанська мова зазвичай тяжіє до того, щоб ставити другий детермінант у постпозицію відносно присудка. У перекладі ці детермінанти були вилучені, що значно спростило і скоротило речення,

зробивши його більш зрозумілим для українського читача. Таким чином, перекладачка уникла додаткового обтяження семантики речення детермінантними структурами, зберігаючи при цьому основний зміст.

Як показали наведені приклади, граматична трансформація вилучення використовується при перекладі тексту з однієї мови на іншу для усунення зайвих деталей, стиснення тексту або уточнення основного змісту без втрати смислу. Цей тип трансформації дозволяє зробити текст більш зрозумілим, компактним та лаконічним, забезпечуючи при цьому збереження основного сенсу, змісту та стилю оригіналу. В процесі вилучення зайвих елементів з тексту можуть бути опущені надлишкові деталі, обставини або конструкції, які не є критичними для розуміння суті тексту.

Така трансформація спрощує текст і робить його більш зрозумілим для читача, не втрачаючи при цьому важливих інформаційних аспектів. Крім того, вилучення може допомогти уникнути надмірної складності та заплутаності, які можуть виникнути через різні стилістичні та граматичні особливості мов-джерела і цільової мови. В результаті переклад стає більш читабельним і доступним для ширшої аудиторії, зберігаючи при цьому авторський задум та основні смислові акценти оригінального тексту.

2.4. Трансформація додавання

Додавання як граматична трансформація розширює або розгортає мовні конструкції за рахунок введення нових лексичних одиниць, структурних елементів або речень. Це може відбуватися для доповнення інформації, уточнення думки або зміцнення мовного висловлювання.

Прикладом із використанням даного типу перекладацької трансформації при перекладі детермінанту є таке речення - "Seis años después, la ausencia de mi madre era para mí todavía un espejismo, un silencio a gritos que aún no había aprendido a acallar con palabras." Детермінант, як і у більшості проаналізованих випадків, знаходиться на початку речення. Ним у поданному реченні виступає словосполучення "seis años después", яке відокремлюється комою, щоб забезпечити розташування присудка не далі другого місця у

реченні. У першій головній частині, до якої відноситься детермінант, поданого складного речення підметом є словосполучення "la ausencia de mi madre", а присудком виступає дієслово "era".

У перекладі Інна Паненко відтворила це речення таким чином: "Навіть шість років опісля ця порожнеча стояла навколо нас, ця оглушлива тиша, яку я так і не навчився розвіювати словами." Предикативним центром першої головної частини, до якої відноситься детермінант, в перекладі є підмет "ця порожнеча", присудок — "стояла". Детермінант перекладач відтворила як: "Навіть шість років опісля", зберігаючи його семантичну функцію детермінантного члену речення з часовою функцією. Цікаво, що він у перекладі не відокремлюється комами, на відміну від оригіналу, згідно з українським синтаксисом. Детермінант було відтворено перекладачем за допомогою трансформації додавання. У процесі перекладу відбулося розширення детермінанту підсилювальною часткою "навіть" для підкреслення емоційного забарвлення та створення емпізи на часових рамках.

Додавання підсилювальної частки "навіть" допомогло підкреслити важливість і тривалість відчуттів, про які йдеться у реченні. Цей прийом зробив переклад емоційно насиченим і більш виразним, що є важливим для передачі атмосфери та настрою оригінального тексту. Таким чином, додавання дозволяє не лише зберегти смисловий зміст, але й підкреслити значущість окремих елементів речення.

Наступним реченням-прикладом до даного виду граматичної трансформації є речення "Aquel domingo, las nubes habían resbalado del cielo y las calles yacían sumergidas bajo una laguna de neblina ardiente que hacía sudar los termómetros en las paredes." Для аналізу позиції детермінанту нас цікавить лише частина складного речення - "Aquel domingo, las nubes habían resbalado del cielo...". Підметом у ній є іменник "las nubes", а присудком — дієслово "habían resbalado". "Aquel domingo" - детермінант, що виконує часову функцію. Він відокремлюється на письмі комою, щоб забезпечити

розташування присудку не далі другої позиції у реченні і, таким чином, виноситься за межі речення.

У перекладі речення звучить таким чином: "Тієї неділі надвечір насунулися хмари та огорнули вулиці такою гарячою імлою, що навіть термометри на стінах запітніли." Нас цікавить дана частина речення — "Тієї неділі надвечір насунулися хмари та огорнули вулиці такою гарячою імлою...". Предикативний центр у реченні-перекладі складається з підмету, вираженого однорідними іменниками, "хмари" та "вулиці", та присудку, вираженого однорідними дієсловами, "насунулися" та "огорнули". Детермінант у перекладі відтворено словосполученням "Тієї неділі надвечір" з часовим значенням. Рисою асиметрії, у порівнянні з оригіналом, є те, що детермінант не є відокремленим членом речення, бо семантика української мови не вимагає відокремлення детермінанту на початку речення.

Використана граматична трансформація додавання розширила та уточнила детермінант. З контексту перекладач дізналася, що подія відбувається ввечері у неділю, тому додала уточнюючу інформацію у подане речення. Це допомогло створити більш детальне уявлення про час подій і надати тексту додаткової виразності.

Як ми бачимо у поданому вище прикладі, граматична трансформація додавання використовується при перекладі для розширення або розгортання мовних конструкцій за рахунок введення нових лексичних одиниць, структурних елементів або речень. Це може бути корисним для доповнення інформації, уточнення думки або зміцнення мовного висловлювання. При перекладі детермінанту використовується додавання, коли необхідно додати нові елементи, що допомагають уточнити або розширити зміст оригінального тексту. Наприклад, у перекладі з іспанської на українську можуть додаватися слова, фрази або речення, які допомагають краще розкрити смисловий контекст чи емоційне забарвлення.

Таким чином, граматична трансформація додавання може використовуватися для уточнення смислу, збагачення мови або зроблення

перекладу більш експресивним. Вона дозволяє зберегти основний зміст оригінального тексту, але представити його у більш повному та виразному вигляді. Це особливо важливо при перекладі художніх текстів, де емоційна насиченість і виразність мають велике значення для передачі авторського задуму і створення відповідної атмосфери.

Отже, граматичні трансформації, такі як додавання, є важливими інструментами перекладача, які допомагають адаптувати текст до особливостей цільової мови, зберігаючи при цьому смислову цілісність та емоційну виразність оригіналу.

2.5 Комплексна трансформація

Комплексна граматична трансформація поєднує дві або більше граматичні трансформації для досягнення більш складної адаптації мовного висловлювання до конкретних потреб чи умов комунікації.

Прикладом комплексної трансформації є таке речення: "Barceló hizo señas a un camarero con aspecto inminente de ser declarado monumento histórico para que se acercase a tomar nota." Це речення є складним, створеним з двох частин, перша з яких містить детермінантну конструкцію. Саме за цієї причини ми аналізуватимемо лише першу головну частину речення: "Barceló hizo señas a un camarero con aspecto inminente de ser declarado monumento histórico." Підметом у ній виступає "Barceló", а присудком - "hizo señas". Детермінантом у оригінальному реченні є словосполучення: "con aspecto inminente de ser declarado monumento histórico", розташоване у постпозиції відносно присудка.

За перекладом Інни Паненко це речення звучить як: "Барсело стомленим жестом покликав офіціанта; вигляд у пана Густаво був такий гордовитий, наче його ось-ось мають проголосити національним героєм." Бачимо, що перекладач повністю змінила семантичну структуру речення, розділив його на три прості частини, більш адаптовані для читання українцем. Це призвело до певних граматичних трансформацій.

Якщо б ми дослівно переклали речення оригінал, отримали б те, що гордовитий вигляд був зовсім не у Барсело, а у офіціанта. Тому для збереження змісту та сенсу перекладачеві довелося застосувати трансформації заміни та додавання, внаслідок яких детермінант було розширено та перетворено на дві повноцінні частини складносурядного речення: "вигляд у пана Густаво був такий гордовитий, наче його ось-ось мають проголосити національним героєм." Щоб не повторювати ім'я ліричного героя, але мати змогу уточнити, хто саме мав "гордовитий вигляд", перекладач використала додаткову інформацію, яку ми дізнаємось із контексту, вказуючи, що Барсело - це пан Густаво.

Також для збереження мовної семантики та гумористичного тону, а ще адаптації структурних елементів до української мови "de ser declarado monumento histórico" відтворено було як: "наче його ось-ось мають проголосити національним героєм." Це додає українському читачеві більшу кількість деталей для розуміння загального контексту.

Важливо зазначити, що використання трансформації додавання допомогло розширити оригінальне висловлювання, додаючи нові елементи для кращого розуміння емоційного та контекстуального забарвлення. Заміна, в свою чергу, дозволила змінити структурні елементи речення, щоб зробити його більш природним для цільової мови, не втрачаючи при цьому основного змісту.

Як ми бачимо з прикладу, комплексна граматична трансформація є ефективним засобом адаптації тексту під особливості цільової мови та культурні особливості її носіїв. Використання таких трансформацій дозволяє не тільки зберегти зміст та стиль оригіналу, але й зробити переклад більш доступним та зрозумілим для цільової аудиторії. Цей підхід забезпечує гнучкість і точність у передачі смислових та емоційних відтінків оригінального тексту.

2.6 Дослівний переклад

Ще одним розповсюдженим варіантом перекладу детермінантів є дослівний переклад. Дослівний переклад виконується послідовно від першого слова речення до останнього. Він допускає вилучення артиклів і певні лексичні трансформації, за умови, що це не змінює структуру та порядок членів речення. Наприклад:

This is the phenomenon of diffraction. Це — явище дифракції.

It is one of the basic questions of any science. Це є одним з головних питань будь-якої науки. [12, 18]

Іноді детермінанти можуть бути перекладені таким чином без використання граматичних трансформацій через такі причини як:

- Стійкі вирази або ідіоми: У мові існують стійкі вирази або ідіоми, які мають фіксовану форму та значення, і їх переклад може бути дослівним, оскільки будь-які зміни можуть втратити специфічний смисловий аспект. Такі вирази часто включають детермінанти, які перекладаються без змін.
- Термінологія або спеціалізований жаргон: У випадку перекладу наукових або технічних текстів деякі терміни можуть мати чітко визначені еквіваленти в мові перекладу. У таких випадках переклад дослівний, оскільки будь-які зміни можуть призвести до втрати точності чи зрозумілості.
- Конкретна лексика або назви: Деякі детермінанти можуть вказувати на конкретні об'єкти, події чи концепції, які мають однозначний переклад в іншій мові. У цих випадках дослівний переклад може бути найбільш точним способом передачі інформації.
- Фразеологічна сумісність: У деяких випадках детермінанти можуть бути частиною сталої фразеологічної одиниці, яка має своє специфічне значення. Переклад цих фраз може вимагати дослівного відтворення, щоб зберегти їхню цілісність і зрозумілість.

Отже, дослівний переклад детермінантів може бути вибраний у випадках, коли точність і вірність передачі інформації важливіше за творчість чи адаптацію мовного висловлення.

Нижче подано приклади даного способу перекладу детермінанту на основі виборки речень з детермінантом з вищезгаданого роману.

Першим із них є речення "Hace ya muchos años, cuando mi padre me trajo por primera vez aquí, este lugar ya era viejo." Подане речення є простим, ускладненим відокремленим детермінантом на початку, у передпозиції відносно предикативного центру. Підметом є "este lugar", а присудком — дієслово "era". Детермінантом у реченні-оригіналі є словосполучення "Hace ya muchos años", що виконує часову функцію. У перекладі Інна Паненко відтворила це речення так: "Багато років тому мій батько вперше привів сюди мене — це місце вже тоді було давнім, можливо, таким само давнім, як і все місто." Предикативний центр у перекладі відтворено дослівно: підмет — "це місце", присудок — "було". Структура речення зазнала певних змін внаслідок перекладу: речення було доповнено порівнянням "можливо, таким само давнім, як і все місто", яке в оригіналі було відсутнє; а також перетворилось із складнопідрядного на складносурядне, з двома рівнозначними частинами. Детермінант у перекладі було відтворено дослівно: "Багато років тому". Він, так само як і оригінал, виконує часову функцію, проте, на відміну від оригіналу, детермінант у перекладі не відокремлено. Українська мова, на відміну від іспанської, не тяжіє до розташування присудку не далі другої позиції у реченні, тому не потребує відокремлення детермінанту, розташованого на початку речення перед предикативним центром.

Ще одним прикладом речення, при перекладі якого детермінант відтворено дослівно, є речення "Jamás había oído mencionar aquel título o a su autor, pero no me importó.", яке у перекладі звучить так: "Я ніколи не чув ані назви, ані прізвища автора, але це мене не бентежило." На перший погляд може здатися, що використана трансформація перестановки, так як з першої позиції у реченні, детермінант переміщено на другу. Проте, розглянемо

уважно семантичну структуру речення оригіналу. Предикативний центр у оригіналі складається лише з присудка — дієслова у минулому часі "había oído". Підмет, як найчастіше у іспанській мові буває з використанням займенників у позиції підмета, є неявним і має на увазі займенник "yo". Тобто, подане речення могло б звучати і таким чином: "Yo jamás había oído mencionar aquel título o a su autor, pero no me importó.", що демонструвало б нам розташування детермінанту між підметом та присудком, власне так само як і у реченні-перекладі: "Я ніколи не чув ані назви, ані прізвища автора, але це мене не бентежило." Предикативний центр у перекладі складається з підмету "я" та присудку "не чув", між якими розташовано детермінант "ніколи" з часовою функцією, виражений прислівником. Детермінант у оригіналі звучить як "jamás", також з часовою функцією і не відокремлений. Тобто детермінант перекладено дослівно.

Наступним прикладом є речення: "Tal vez la atmósfera hechicera de aquel lugar había podido conmigo, pero tuve la seguridad de que aquel libro había estado allí esperándome durante años, probablemente desde antes de que yo naciese." У даному складному реченні нас цікавить перша частина, а саме: "Tal vez la atmósfera hechicera de aquel lugar había podido conmigo", бо в ній міститься детермінант "tal vez". Підмет у частині речення-оригіналу виражено іменником "la atmósfera", а присудок — дієсловом у минулому часі "había podido". "Tal vez" - невідокремлений детермінант, що вказує на міру чи ступінь дії. Перекладач відтворила це речення таким чином: "Можливо, сама атмосфера цього місця навіювала мені химерний настрій, але, так чи інак, я відчув певність, що «Тінь вітру» багато років чекала тут саме на мене — може, навіть іще до мого народження." У перекладі нас також цікавить лише перша частина "Можливо, сама атмосфера цього місця навіювала мені химерний настрій...", яка містить детермінант "можливо". Предикативний центр частини українського речення складається з підмету — "атмосфера" та присудку — "навіювала". Детермінант у перекладі відтворено дослівно за допомогою прислівника "можливо", що вказує на міру і ступінь. Проте, на

відміну від оригіналу, у перекладі детермінант є відокремленим. Відокремлені члени речення містять елемент додаткової інформації, тому набувають більшої синтаксичної ваги та стилістичної виразності в реченні, порівняно з невідокремленими. [33,169]

Наступним прикладом дослівного перекладу детермінанту є: "Al mediodía abordé a mi padre para cuestionarle acerca de aquel libro y de Julián Carax, que en mi entusiasmo había imaginado célebres en todo el mundo." Внаслідок перекладу друга частина речення піддалася певним змістовним змінам, проте при аналізі детермінанту нас цікавить лише перша частина: "Al mediodía abordé a mi padre para cuestionarle acerca de aquel libro y de Julián Carax...". Підметом виступає неявний займенник "yo", а присудком дієслово "abordé". Детермінант "Al mediodía" розташовано на початку речення, він виконує часову функцію та не є відокремленим. Інна Паненко відтворює це речення таким чином: "Опівдні я підійшов до батька, щоб розпитати його про Хуліана Каракса: мені закортіло прибрати до рук повну збірку творів цього письменника й прочитати їх усі до кінця тижня." Так само, як і у оригіналі, для аналізу нас буде цікавити лише перша частина "Опівдні я підійшов до батька, щоб розпитати його про Хуліана Каракса..." Предикативний центр, до якого відноситься детермінант, у перекладі складається з підмету з займенника "я" та дієслова у минулому часі "підійшов". Детермінант відтворено дослівно, за допомогою прислівника "опівдні", що виконує часову функцію та є, симетрично з оригіналом, невідокремленим.

Ці приклади демонструють, що у випадках, коли точність і вірність передачі інформації важливіші за творчість чи адаптацію мовного висловлення, доцільно застосовувати дослівний переклад детермінантів.

У висновку можна зазначити, що дослівний переклад детермінантів є ефективним методом збереження точності й семантичної відповідності між оригінальним та перекладеним текстами. Використання цього методу особливо доцільне у випадках стійких виразів, термінології, конкретної лексики та фразеологічних одиниць. Приклади з роману підтверджують, що

такий підхід дозволяє зберегти як зміст, так і стилістичні особливості оригіналу, не вдаючись до значних граматичних трансформацій. Дослівний переклад детермінантів забезпечує точність та зрозумілість, що є ключовими аспектами при роботі з художніми текстами.

ВИСНОВОК ДО 2 РОЗДІЛУ

У експериментальному розділі ми детально розглянули проблематику перекладу художніх текстів з іспанської мови на українську, зосереджуючись на дослівному перекладі детермінантів в контексті вибірки різноманітних речень (простих, ускладнених, складносурядних, складнопідрядних і т.д.) з твору Карлоса Руїза Сафона “Тінь Вітру” за допомогою граматичних трансформацій (перестановки, додавання, вилучення, заміни, комплексної трансформації) та дослівного перекладу. Вивчення цих аспектів дозволило нам краще зрозуміти взаємозв'язок між мовними структурами обох мов і визначити ключові аспекти перекладацького процесу в контексті художньої літератури.

Одним із найважливіших аспектів, який ми розглядали, є роль детермінантів у структурі речень. В іспанській мові детермінанти часто розташовуються на початку речень, виконуючи різні функції, такі як часові, ступеневі або модальні. Українські переклади зазвичай відтворюють ці детермінанти на початку речень, але інколи зміщують їх у більш зручні для української мови позиції, що може впливати на структуру інформаційного навантаження речення.

Граматичні трансформації також відіграють значну роль у процесі перекладу. Наприклад, складнопідрядні речення іспанської мови часто перетворюються на складносурядні в українському перекладі, що відображає відмінності в граматичних конструкціях обох мов і забезпечує більшу зрозумілість для українських читачів. Такі трансформації не лише зберігають семантичну структуру оригіналу, а й підсилюють стилістичні особливості українського перекладу.

Особливу увагу слід звернути на семантичну відповідність між оригіналом і перекладом. Дослівний переклад детермінантів часто є відповідною стратегією для збереження автентичності і естетичних якостей оригінального твору. Він дозволяє зберегти культурні та стилістичні

відмінності між мовами, що є ключовими для розуміння та оцінки художніх текстів.

Крім того, переклад художніх текстів вимагає від перекладача чутливості до культурного контексту та особливостей мови, що забезпечує максимальну відповідність між оригіналом і перекладом. Такий підхід дозволяє досягти більш глибокого розуміння літературних творів і сприяє міжкультурному діалогу через мову.

Отже, переклад детермінантів з використанням різноманітних граматичних трансформацій є важливим інструментом для збереження точності і семантичної відповідності між мовами, що має значення для культурного обміну та розуміння міжнародних літературних традицій. Прийняття цього підходу сприяє поглибленню культурного розмаїття та розширенню літературних горизонтів читачів українською мовою.

Тобто основними граматичними трансформаціями використаними при перекладі були:

- Трансформація перестановки: Детермінанти в іспанській мові часто розташовуються на початку речення, тоді як в українському перекладі вони можуть зміщуватися у більш зручні для української мови позиції. Наприклад, часові або модальні детермінанти можуть переноситись з початку на кінець речення.
- Трансформація вилучення, що дозволяла не обтяжувати текст перекладу зайвими деталями та спрощувала семантичну структуру речення.
- Застосування дослівного перекладу, що часто є відповідною стратегією для збереження автентичності і естетичних якостей оригінального твору. Він дозволяє зберегти культурні та стилістичні відмінності між мовами, що є ключовими для розуміння та оцінки художніх текстів.
- яіТрансформація додавання, що дозволяє більш чітко передати для цільового читача сенс написаного у оригіналі, додаючи певні подробиці та уточнення у конструкцію детермінантів.

- Трансформація заміни, що дозволила замінити детермінантні структури на зрозуміліші для читача. Наприклад, детермінант міг перетворитися на звичайну обставину або дієприслівниковий зворот чи навіть підрядну частину складного речення
- Використання комплексної трансформації: Комплексна трансформація може включати в себе поєднання кількох типів трансформацій: перестановки, додавання, вилучення, заміни. Цей підхід дозволяє зберегти семантичну структуру оригінального тексту і водночас врахувати граматичні та стилістичні особливості цільової мови.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У цій бакалаврській роботі ми досліджували значення та функції детермінантів українською та іспанською мовами, їхній вплив на структуру мовлення та особливості перекладу художніх текстів.

Детермінант – це категорія на рівні речення, яка характеризується особливим детермінантним зв'язком. Детермінантний підрядний зв'язок – у простих реченнях, де детермінантні члени з'єднуються з предикативним ядром, а також у складнопідрядних реченнях, де підрядні детермінантні частини, поєднуються з головною частиною. Детермінантний член речення або детермінант – це «самостійний семантико-синтаксичний поширювач речення чи його предикативного ядра, що має неприслівний характер і входить до складу речення на основі зв'язку вільного приєднання».

Українська мова, подібно до іспанської, має різноманітні засоби вираження детермінантів, таких як прийменники, займенники, числівники та прикметники, кожен з яких відіграє важливу роль у структуруванні мовлення. Правильна розстановка у реченні допомагає зберегти семантичну точність та логічність тексту, сприяючи ефективному сприйняттю інформації читачем.

Протягом нашого дослідження ми докладно розглянули вплив детермінантів на процес перекладу художніх текстів. Виявилось, що точний переклад детермінантів між мовами вимагає не лише знання морфології та граматики, але й розуміння культурних особливостей обох мов. Наприклад, дослівний переклад не завжди відтворює семантичні відтінки і оригінальні стилістичні особливості, тому перекладач повинен використовувати граматичні трансформації для збереження смислової структури оригіналу.

Особливу увагу ми приділили різноманітним граматичним трансформаціям, які використовуються у процесі перекладу. Наприклад, складнопідрядні речення іспанської мови часто перетворюються на складносурядні в українському перекладі для забезпечення більшої зрозумілості та відповідності структур між мовами. Такі трансформації не

тільки сприяють збереженню семантичної відповідності, але й дозволяють акцентувати на культурних і стилістичних відмінностях у перекладі.

Основними граматичними трансформаціями, які ми дослідили і теоретично, і експериментально були: трансформація перестановки, яка передбачає під собою зміну певним членом речення своєї вихідної позиції у реченні; трансформація заміни, де один або декілька компонентів змінювались задля того, щоб відповідати семантиці мови перекладу; трансформація додавання, де внаслідок перекладу були додані певні уточнюючі компоненти для кращого розуміння цільового читача перекладу; трансформація вилучення, що має під собою на увазі вилучення з семантики речення певних структур, що обтяжують речення, але не несуть важливого змістовного навантаження; а також комплексна трансформація, що включає в себе декілька видів граматичних трансформацій, які використано в симбіозі для перекладу речення на цільову мову.

Окрім того, ми проаналізували семантичну відповідність між оригіналом і перекладом. Використання дослівного перекладу детермінантів часто є стратегією для збереження естетичних якостей оригінального твору і його культурного контексту. Це важливо у випадку перекладу художніх текстів, де кожне слово має вагому роль у формуванні змісту та настрою твору.

Крім того, переклад художніх текстів вимагає від перекладача чутливості до культурного контексту і особливостей мови, що сприяє максимальній відповідності між оригіналом і перекладом. Такий підхід дозволяє досягти розуміння літературних творів і сприяє міжкультурному діалогу через мову.

Загальний висновок полягає в тому, що іспанська та українська мови мають відмінності у використанні детермінантів. Українська мова демонструє більшу різноманітність у виді детермінантів та їхнім положенні у реченні, тоді як іспанська мова має чітко виражену систему визначених та невизначених детермінантів. Ці відмінності варто враховувати при вивченні та перекладі текстів з однієї мови на іншу.

У детермінантах української та іспанської мови було виявлено деякі схожості та розбіжності. У обох мовах існує подібність у класифікації детермінантів на визначені та невизначені. Детермінанти можуть займати різні позиції у реченні залежно від контексту та мовної конструкції. У обох мовах використовуються власне-іменні детермінанти для вказівки на конкретну особу або річ. Проте, українська мова має більшу різноманітність у виді детермінантів та їхньому положенні у реченні, що відображається в різних функціях, які вони виконують. А іспанська мова має більш чітко виражену систему визначених та невизначених детермінантів, що сприяє точному визначенню загальності або конкретності об'єктів та осіб.

Отже, наше дослідження підкреслює важливість детермінантів як ключових мовних елементів українською та іспанською мовами. Вони не лише забезпечують структурну основу мовлення, але і сприяють збереженню культурних відмінностей у процесі перекладу художніх текстів.

Основними перекладацькими трансформаціями в творі були:

Трансформація перестановки: Детермінанти в іспанській мові часто розташовуються на початку речення, тоді як в українському перекладі вони можуть зміщуватися у більш зручні для української мови позиції. Часові або модальні детермінанти можуть переноситись з початку на кінець речення.

Трансформація вилучення, що дозволяла не обтяжувати текст перекладу зайвими деталями та спрощувала семантичну структуру речення.

Застосування дослівного перекладу, що часто є відповідною стратегією для збереження автентичності і естетичних якостей оригінального твору. Він дозволяє зберегти культурні та стилістичні відмінності між мовами, що є ключовими для розуміння та оцінки художніх текстів.

Трансформація додавання, що дозволяє більш чітко передати для цільового читача сенс написаного у оригіналі, додаючи певні подробиці та уточнення у конструкцію детермінантів.

Трансформація заміни, що дозволила замінити детермінантні структури на зрозуміліші для читача. Наприклад, детермінант міг перетворитися на

звичайну обставину або дієприслівниковий зворот чи навіть підрядну частину складного речення.

Використання комплексної трансформації: Комплексна трансформація може включати в себе поєднання кількох типів трансформацій: перестановки, додавання, вилучення, заміни. Цей підхід дозволяє зберегти семантичну структуру оригінального тексту і водночас врахувати граматичні та стилістичні особливості цільової мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вінтонів, М. О., Мойсак, А. О. (2019). Функційні вияви фонових локальних детермінантів у сучасній українській мові. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 43(1), 5-6.
2. Вінтонів, М. О., & Баюрова, М. Г. (2020). Темпоральні детермінанти в сучасній українській мові: структура, функції. Міжнародний філологічний часопис, 19-26.
3. Вихованець, І. (1993). Граматика української мови. Синтаксис. Київ: Либідь.
4. Вихованець, І. Р. (1992). Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ: Наукова думка.
5. Виноградова, Ю. Б. (2011). Семантика та функціонування обставинних детермінантів в офіційно-діловому дискурсі: проблема диференціації понять "комплемент – детермінант". Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови, 7, 125-129.
6. Даниленко, В. П. (2018). Структурно-семантичні особливості детермінантних членів речення в українській мові. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету, 158-162.
7. Загнітко, А. (2009). Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. Донецьк.
8. Загнітко, А. П. (1996). Теоретична граматика української мови. Морфологія. Донецьк: ДонДУ.
9. Єрмоленко С.Я.; Бибик С.П.; Тодор О.Г. Publication date: 2001. Topics ... Єрмоленко. — К.: Либідь, 2001. — 224 с. - ISBN 966-06-0177-8
10. Іванова, Н. А. (2017). Синтаксичні функції детермінантів у сучасній українській мові. Філологічний факультет ЛНУ, 98-104.
11. Калустова, О. М., Шиянова, І. М., Танич, К. А., Квасюк, Н. Ю., Коломієць, М. О. (2012). Курс письмового перекладу. Іспанська мова. Київ: ВПЦ "Київський університет".

12. Карабан, В. І. (2004). Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга.
13. Кирилова, М., & Воробйова, К. (2017). Детермінанти речення в оригіналі та перекладі. Південний архів.
14. Комарова, З. І. (2003). Формально синтаксичні і семантико-функціональні параметри дієприслівникових зворотів у структурі речення. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова.
15. Кузенко, Г. М. Суб'єктивні та об'єктивні фактори в перекладацькій діяльності. Київський національний лінгвістичний університет, Україна.
16. Кухарчук, І. О. (2019). Відокремлення у структурі простого речення: теоретико-методичний аспект.
17. Маторіна, Н. М. (2015). Статус детермінантних членів речення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 117-119.
18. Маторіна, Н. М. Про статус детермінантних членів речення. Донбаський державний педагогічний університет, Україна.
19. Новікова, О. О. (2019). Відокремлені обставитни в сучасній українській мові: статус, функції. Донецький юридичний інститут МВС України (м. Кривий Ріг)
20. Новікова, О. О. (2006). Структурно-семантичні вияви детермінантних членів речення в сучасній українській мові. (Дис... канд. філол. наук). Донецький національний університет.
21. Новікова, О. О. (2010). Структурно-семантичні вияви детермінантних членів речення в юридичних текстах. Вісник Запорізького національного університету
22. Пономаренко, Л. В. (2016). Синтаксис сучасної української літературної мови. Харків: Видавництво ХНУ.
23. Попова, І. С. (2016). Типологія синтаксичних одиниць сучасної української мови.

24. Слинько, І. І., Гуйванюк, Н. В., Кобилянська, М. Ф. (1994). Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. Київ: Вища шк.
25. Слинько, І., Гуйванюк, Н., & Кобилянська, М. (1994). Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання. Київ: Вища школа.
26. Тараненко, О. О. (2015). Обставинні детермінанти в сучасній українській мові: семантичні та синтаксичні аспекти. Київ: Науковий вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 117-120.
27. Шевченко, Т. В. (2015). Обставинні детермінанти в сучасній українській мові: семантичні та синтаксичні аспекти. Науковий вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 117-120.
28. Шевченко, Т. В. (2022). Граматична організація сучасної української літературної мови: явище детермінації. Закарпатські філологічні студії, 2(21), 47–52.
29. Шевченко, Т. В. (2014). Детермінантні члени речення як носії окремих пропозицій. Journal “Ukrainian sense”.
30. Шевченко, Т. В. (2018). Обставинні детермінанти як засоби ускладнення семантико-синтаксичної структури речення.
31. Шиянова, І. М. (2011). Зміна порядку слів як засіб відтворення функціонально перспективи речення у перекладі. Вісник.
32. Шульжук, К. Ф. (2004). Синтаксис української мови. Київ: Видавничий центр “Академія”.
33. Завальнюк, І. Я. (ред.). (2017). Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «фірма Планер».
34. Шведова Н.Ю. Существуют ли детерминанты как самостоятельные распространители предложения / Н.Ю. Шведова // Вопросы языкознания. – 1968. – № 2. – С. 39–50.
35. Білодід, І. К. (ред.). (1972). Сучасна українська літературна мова. Синтаксис. Київ: Наук. думка.

36. Bosque, I., Demonte, V. (1999). Gramática descriptiva de la lengua española. Real Academia española, colección Nebrija y Bello. Madrid: Espasa Calpe.
37. Guillemit, D. (2015). The Syntax and Semantics of a Determiner System.
38. Jiménez Juliá, T. (2009). Notas sobre determinantes definidos y no definidos. Boletín de lingüística, XXI/32, 47-66.
39. Liu, L. (2015). Un Análisis Comparativo del Sintagma Determinante (SDet) en Español y Chino. (pp. 186-198). Barcelona.
40. Llorach, E. A. (1999). Gramática de lengua española. Real Academia española colección Nebrija y Bello.
41. Stockwell, R. P., Bowen, J. D., Martin, J. W. (1965). The grammatical structures of English and Spanish. Chicago: University of Chicago Press.
42. Torjiano, J. A. (2008). El estudio de los determinantes en aprendices lusohablantes de español. Universidad de Salamanca.

ДЖЕРЕЛА ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Карлос Р. С. за перекладом Інни Паненко (2007). Тінь Вітру. Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2. Carlos Ruiz Zafon (2001). "La Sombra del Viento". Booket

RESUMEN

La investigación se dedica al análisis de los medios de expresión de los determinantes en el idioma español y su reproducción en la traducción al ucraniano en la obra de Carlos Ruiz Zafón "La sombra del viento". En el ámbito de la lingüística ucraniana, cabe mencionar a O. Kalustova, I. Shiyanova, M. Kirilova, K. Vorobyova. El fenómeno fue desarrollado en los años 60 del siglo XX por Shvedova cuyas investigaciones han contribuido significativamente al conocimiento de los determinantes en la oración.

La presente investigación aborda un tema de gran relevancia en el campo de la lingüística contrastiva y la traductología: el análisis de los determinantes y su traducción del español al ucraniano. Esta área de estudio aún no ha sido explorada en profundidad, lo que justifica la necesidad de realizar un análisis exhaustivo que permita comprender mejor las particularidades de estos dos idiomas en relación con este fenómeno gramatical.

Antes de profundizar en el análisis, es fundamental definir qué se entiende por "determinante" en el contexto de esta investigación. Un determinante es un miembro de una oración que está conectado a todos los componentes de la oración al mismo tiempo por la conexión sintáctica de determinación, que es similar a la adyacencia, pero no tiene las características de una conexión adverbial. Un determinante es sobre todo un componente obligatorio de la estructura semántica de una frase y se conserva en todas sus formas. Los determinantes desempeñan un papel importante en la construcción del significado dentro de la oración.

El objeto de estudio son los determinantes en los idiomas español y ucraniano. El tema son las transformaciones de traducción utilizadas para reproducir los determinantes en la traducción al ucraniano. La elección de la novela "La sombra del viento" como corpus de análisis se debe a la riqueza estilística de la obra de Carlos Ruiz Zafón, así como a la complejidad que presenta la traducción de los determinantes del español al ucraniano. La novela ofrece una amplia variedad de estructuras sintácticas y contextos semánticos que permiten analizar en detalle las diferentes funciones de los determinantes y las estrategias

empleadas por los traductores para transmitir su significado y valor estilístico en la lengua meta.

El objetivo principal de la investigación es identificar y clasificar las principales transformaciones de traducción que se aplican al traducir los determinantes del español al ucraniano. Además, se busca determinar qué factores influyen en la elección de una estrategia de traducción específica por parte del traductor, teniendo en cuenta aspectos como el contexto lingüístico, la estructura de la oración, el estilo del autor y las normas gramaticales de la lengua meta.

La relevancia de la investigación se debe a que el fenómeno del determinante sigue siendo poco investigado, especialmente en el contexto del análisis comparativo del español y el ucraniano. Comprender cómo se traducen los determinantes no solo es crucial para lograr una traducción precisa y natural, sino que también contribuye a una mejor comprensión de las diferencias tipológicas entre el español y el ucraniano. Este conocimiento puede ser de gran utilidad para los traductores, ya que les proporciona herramientas para tomar decisiones informadas al momento de enfrentarse a este tipo de estructuras gramaticales, permitiéndoles producir traducciones de mayor calidad.

La metodología de la investigación incluye diversos métodos de análisis, tales como análisis, síntesis, abstracción, generalización, muestreo, análisis comparativo y contrastivo, análisis semántico y componente, análisis contextual y cuantitativo. En la sección teórica del trabajo se consideran los conceptos y clasificaciones principales de los determinantes. Se presta especial atención a las diferencias en la clasificación y el uso de los determinantes en español y ucraniano, destacando aquellos casos que suelen presentar mayores dificultades para los traductores.

La sección práctica incluye el análisis de ejemplos específicos de la obra "La sombra del viento". La investigación abarca una muestra de 40 oraciones del original y la traducción que contienen estructuras determinantes, lo que permite obtener una visión representativa de las estrategias de traducción empleadas. Se examina cada ejemplo en detalle, analizando el contexto lingüístico, la función del

determinante en la oración original, la estrategia de traducción utilizada y el impacto de la traducción en el significado y el estilo del texto meta.

Las principales transformaciones de traducción que se consideran en el trabajo incluyen:

Transformación de reordenamiento: Se analiza cómo el orden de palabras, que a menudo difiere entre el español y el ucraniano, puede afectar la posición de los determinantes en la oración traducida.

Transformación de eliminación: Se examina en qué casos la eliminación del determinante en la traducción al ucraniano resulta justificada para evitar la redundancia o la artificialidad en la lengua meta.

Traducción literal: Se evalúa la pertinencia de la traducción literal como estrategia para preservar la fidelidad al texto original, teniendo en cuenta que la traducción literal no siempre es posible o deseable.

El análisis de los ejemplos muestra que la traducción de los determinantes del español al ucraniano a menudo requiere el uso de diversas transformaciones de traducción para lograr la equivalencia semántica y estilística. Se observa que la elección de una transformación particular no siempre es sencilla y depende de una serie de factores interrelacionados.

La investigación contribuye al desarrollo de la lingüística comparativa y la traductología, proporcionando una comprensión más profunda de las características tipológicas de los idiomas español y ucraniano en el ámbito de los determinantes. Los resultados de este estudio pueden servir de base para futuras investigaciones en el campo de la lingüística contrastiva y la traducción, así como para la elaboración de materiales didácticos destinados a estudiantes y profesionales de la traducción.